

Istraživanje je realizovano od 1. do 13. avgusta 2020. godine, odnosno dva meseca pred početak grejne sezone u Srbiji kada su koncentracije zagađenja daleko najveće, čega smo svedoci i ove zime.

Kako se građani informišu o zagađenju?

Čest problem informisanja o ovoj temi bio je među prvim pitanjima u istraživanju, a građani su istakli da su im mediji – 31,7% i društvene mreže – 28,9% među primarnim izvorima. I dok standardni mediji često zanemaruju ovu temu, društvene mreže kao mnogo viralniji mediji u sprezi sa deljenjem sadržaja sa pojedinih aplikacija dobijaju sve veći primat. Takođe, aplikacije (AirVisual i AirCare), koje prati 14,2% ispitanika, pokazuju trend rasta popularnosti kod građana, dok je sajt Agencije za zaštitu životne sredine daleko manje posećen. Zagađenje vazduha kao problem se ne može sakriti i građani smatraju da je vazduh ne samo zagađen, nego mu i po pitanju kvaliteta daju veoma negativne ocene. Naime, ogromna većina od čak 84,5% njih smatra da je vazduh u celokupnoj Srbiji zagađen ili prekomerno zagađen. Sivilo neba nad Srbijom na pravcu ovog procenta pokazuje i činjenica da 86,5% građana ističe da je u mestima njihovog stanovanja vazduh takođe zagađen. Zato ne trebaju ni da začude veoma loše ocene koje građani daju u pogledu kvaliteta vazduha na skali od 1 do 5. Dominiraju ocene 1, 2 i 3, dok je prosečna ocena ispod proseka za ovu skalu i iznosi veoma loših 2,37.

Kako građani ocenjuju rad nadležnih organa?

Jedno od glavnih pitanja je gde su i šta rade nadležne institucije koje su svakako među najodgovornijima što trenutno stanje nije bolje. U skladu sa zimskim snom u koji su očito upali, organi poput Agencije za zaštitu životne sredine, resorna ministarstva, kao i nadležni na lokalni nisu od strane građana dobili pozitivne ocene za svoj rad. Kada je u pitanju transparentnost u izveštavanju o kvalitetu vazduha, ogromnih 84,8% građana smatra da odgovorni ne rade svoj posao na adekvatan način. Ništa bolje ne stoje i kada je u pitanju rešavanja problema zagađenja vazduha, jer 72,9% građana smatra da nadležni organi ne rade dovoljno. Još 21,9% ispitanika smatra da nadležni rade svoj posao, ali da pored toga ipak nema vidljivih rezultata njihovog rada s obzirom na to da je problem i dalje u velikoj meri prisutan.

Uticaj na zdravlje

Građani su vremenom verovatno povezivanjem različitih izvora saznanja došli do zaključka koliko je negativno delovanje koje zagađenje ima po njihovo zdravlje. Tako u prilog tome

stav $\frac{3}{4}$ ispitanika je da aerozagađenje u velikoj meri utiče na zdravlje građana. S druge strane, kada su konkretni zdravstveni problemi u pitanju, među najčešćima građani su istakli: probleme sa disanjem i sa njima povezane astmu i bronhitis, kardiovaskularne probleme i drugo. Ako ovaj problem povežemo sa aktuelnom pandemijom virusa kovid-19, svakako da su građani sa respiratornim i kardiovaskularnim oboljenjima među najugroženijima, te su u mnogim naučnim radovima u prethodnoj godini prikazani podaci koji povezuju zagađen vazduh sa većim rizikom od smrti usled kovida-19

Koje izvore zagađenja građani Srbije ističu kao najvažnije?

Kao najveće zagađivače vazduha građani u Srbiji u najvećoj meri sa 30,6%, ističu da su to fabrička postrojenja. Što se tiče ostalih izvora, među vodeće svrstavaju saobraćaj, termoelektrane, ali i individualna ložišta, međutim svega 14,6% njih vidi taj izvor kao najznačajniji. Iako su individualna ložišta, prema podacima Agencije za zaštitu životne sredine, svakako najveći izvor zagađenja, ne treba da nas začudi ovakav redosled najvećih zagađivača u odgovorima građana. Naime, velika ložišta u vidu fabričkih postrojenja i termoelektrana decenijama zagađuju vazduh u Srbiji i građani su stvorili sliku o njima koja je iskazana i u ovim odgovorima. Ono što je neminovnost, jeste da problem sa individualnim ložištima i termoelektranama predstavlja veoma veliki izazov za državu shodno emisijama. Samim tim će i proces rešavanja ovog problema zahtevati mnogo ulaganja, ali i vremena dok se ti problemi ne reše. Kako je grejna sezona period kada je zagađenje najizraženije, zanimljivo je istaći podatke i o načinu na koji građani Srbije zagrevaju svoje domove. Dva energenta, drva i ugalj, koja u najvećoj meri zagađuju vazduh kancerogenim PM česticama, istovremeno su i najzastupljenija u našoj državi, pa se tako 41,8% ispitanika greje koristeći ova goriva. Odmah za njima je centralno grejanje na koje se greje 28% ispitanika, dok su ostali energenti očito za građane u Srbiji skupi, a samim tim su i daleko manje zastupljeni.

Aktivizam građana

Pitanje aktivizma u rešavanju ovog problema donelo je vrlo zanimljive odgovore. Protestima, javnom zagovaranju ili individualnim merenjima bilo bi spremno da se priključi 30,8% građana, dok nešto manje od $\frac{1}{4}$ njih sigurno ne bi učestvovalo. Većina od 44,9% građana je neopredeljena, a ta neopredeljenost se može ogledati u razmišljanjima da u Srbiji teško može doći do bilo kakvih promena i da taj proces često predugo traje.

Šta građani vide kao moguća rešenja ovog problema?

Građani su prepoznali problem zagađenog vazduha, ali je izbor predloga njegovog rešavanja donekle iznenadio. Naime, oni su u velikoj meri istakli odgovore koji se baziraju na

okretanju većoj energetskej efikasnosti. Tako građani najviše ističu sad takoreći standardnu floskulu - neophodnost većeg ulaganja u ugradnju filtera, a odmah zatim i neophodnost pojačavanja mera energetske efikasnosti i brži prelazak na OIE. S obzirom na to da su drva i uglj energenti koje građani najčešće koriste za zagrevanje, pohvalni su i sledeći podaci: Građani podržavaju i prelazak na alternativne energente, akao treće ističu potrebu za omogućavanjem većeg i povoljnijeg korišćenja ekoloških goriva, ali i omogućavanje većih subvencija u proizvodnju energije iz OIE.

Kada sagledamo rezultate, primećujemo da građani uviđaju da je vazduh zagađen, da šteti njihovom zdravlju, ali i da takođe imaju predloge kako da se situacija popravi. Međutim, očito da će još dugo vetar iznova duvati i nositi zagađenje ako se nadležni organi u međuvremenu ne pokrenu, a građani ne nastave da im i dalje skreću pažnju na problem, u protivnom zagađenje će i dalje živeti sa nama.

Izvrer: klima101.rs